

Zpráva o šetření

ve věci nezletilé Adély J. (nar. 2003)

Podnětem se na mě obrátil pan P. J., bytem XXXXX (dále také „otec“ či „stěžovatel“), ve věci činnosti Magistrátu města Ústí nad Labem při výkonu sociálně-právní ochrany jeho dcery.

A - Předmět šetření

Na základě podnětu stěžovatele jsem ve smyslu § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zahájila šetření proti činnosti Magistrátu města Ústí nad Labem jako orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále také „OSPOD“). Stěžovatel ve svém podnětu namítal neobjektivní přístup sociální pracovnice během soudního jednání, jenž měl spočívat v tom, že pracovnice vystupovala spíše jako zástupkyně matky, překrucovala tvrzení, nepravdivě soudu sdělila, že se dcera otce bojí a že chce žít s matkou. Krom toho stěžovatel namítal nadbytečnost přítomnosti dcery u soudu i jejího výslechu.

Považuji za nezbytné upozornit na to, že se v rámci svého šetření nemohu jakkoli se vyjadřovat k činnosti soudu.¹ Stranou mého šetření stojí i činnost Policie České republiky v souvislosti s vykazáním, neboť jsem tuto věc již šetřila a považuji ji za uzavřenou.²

B - Skutková zjištění

Při svém hodnocení vycházím, vedle tvrzení stěžovatele, z vyjádření vedoucí odboru sociálních věcí Magistrátu města Ústí nad Labem Ing. Ivany Šťastné ze dne 7. 10. 2015, jakož i ze spisové dokumentace, kterou OSPOD k případu vede a která mi byla poskytnuta.

Z **vyjádření stěžovatele** vyplynulo, že se v době podání podnětu nacházel v rozvodové situaci a žádal o svěření své tehdy dvanáctileté dcery do střídavé péče. V dubnu 2015 byl vykazán Policií České republiky z bytu kvůli podezření z domácího násilí, které však stěžovatel vždy popíral.³ Po rozhovoru, který OSPOD s jeho dcerou vykonal, byl ubezpečen, že dcera nestranní ani jednomu z rodičů a je relativně v pořádku.

¹ ustanovení § 1 odst. 7 zákona o veřejném ochránci práv

² ustanovení § 12 odst. 2 písm. e) zákona o veřejném ochránci práv

³ V této věci se na mě rovněž obrátil, spis byl šetřen pod sp. zn. 2857/2015/VOP/MK s výsledkem, že policie se dopustila pochybení procesního charakteru.

Poté však již stěžovatel popsal, že se u soudního jednání sociální pracovnice chovala spíše jako obhájkyně matky. Ačkoli byly podle něj konflikty rodičů realitou, neznamená to, že ho dcera nemá ráda a bojí se ho, jak měla sociální pracovnice u soudu konstatovat. Stěžovatel namítal překrucování slov dcery a nechápal, proč byla dcera u soudního jednání a z jakého důvodu ji tím matka zatěžovala, respektive proč se k této námitce OSPOD vůbec nevyjádřil. Ve svém „odvolání“ proti vyřízení své stížnosti OSPOD stěžovatel upřesnil, že sociální pracovnice Bc. Alena Vlková „předala soudci vyjádření, ve kterém uvedla, že Adélka uvedla při rozhovoru, že se otce bojí a že chce žít s matkou...“.

Stěžovatel podal na jednání výše uvedené sociální pracovnice dne 1. 6. 2015 stížnost, která byla dne 9. 7. 2015 vedoucí odboru sociálních věcí Magistrátu města Ústí nad Labem shledána jako neoprávněná. Proto stěžovatel dne 22. 7. 2015 OSPOD adresoval další písemnost, a to „*odvolání proti neoprávněnosti stížnosti na A. Vlkovou – pracovníci OSPOD*“, na kterou již OSPOD nereagoval.

Z vyjádření Ing. Ivany Šťastné plyne, že stížnost otce osobně prověřila tak, že si nejprve vyžádala spis bez sdělení důvodu takového kroku a poté provedla se sociální pracovnicí rozhovor. Vedoucí odboru shledala, že pracovnice řádně vykonávala svoji funkci kolizního opatrovníka, především hájila zájmy nezletilé a respektovala její názor, což je hlavní hledisko při výkonu této funkce.

Ze spisové dokumentace plynou následující skutečnosti (pro přehlednost je řadím chronologicky).

V březnu 2015 podala matka návrh na úpravu výchovy a výživy nezletilé dcery Adély.

Dne 26. 4. 2015 byl stěžovatel policií vykázán na 10 dnů ze společného obydlí pro podezření z fyzického napadení manželky údery pěstí do těla, kopy a strkáním, přičemž hrozilo opakování napadání.⁴ Policie událost oznámila OSPOD.

Dne 29. 4. 2015 se stěžovatel dostavil k OSPOD podat vysvětlení celé události. Uvedl, že s manželkou již několik let vedou oddělený život, ona má milenecký vztah, o dceru se nezajímá, nedostatečně o ni pečuje a nedostatečně ji vychovává. Matka má stěžovatele v očích dcery znevažovat, sama čekala na záminku, aby mohla nechat stěžovatele vykázat. Fyzické napadení popřel, nicméně konflikt s manželkou v předmětný den potvrdil (zrovna bylo doručeno předvolání k soudu). Konfliktu v domácnosti dcera nebyla přítomna. Proti vykázání podal neúspěšně námitku. Otcovské babičce dcera měla říct, že by si přála být doma s otcem. OSPOD otci sdělil, že bude o události hovořit i s matkou a mohl by i s dcerou, nebude-li otec proti (sdělil, že s rozhovorem souhlasí).

Dne 4. 5. 2015 provedl OSPOD s Adélou pohovor, a to na půdě její školy. Adéla vypověděla, že se rodiče hádají každý den, máma tátu občas provokuje, dříve se před ní i navzájem pomlouvali. U incidentu fyzického napadení nebyla, jen potvrdila zraněný kotník mámy. Dále vypověděla, že táta při konfliktech mlátí do nábytku, jednou měl do mámy strčit. U hádek však Adéla není, zavírá se do pokojíčku. Občas udělá nějaký „průšvih“, což potom táta svádí na mámu. Táta je vůči jejímu prospěchu přísný, vytýká jí i „trojky“. Na učení dohlíží občas máma, občas otcovská babička. „*Když by si měla vybrat, raději by zůstala s mámou*“, která není tak přísná, ale nejen kvůli tomu (další

⁴ úřední záznam o vykázání ze dne 26. dubna 2015, čj. KRPU-95803-4/ČJ-2015-041013

důvody však nemá na vědomé úrovni). Táta s ní je v kontaktu (píše zprávy na dobrou noc).

Dne **5. 5. 2015** se na OSPOD znovu dostavil otec a sdělil, že po vypršení lhůty pro vykázaní se do domácnosti vrátí do doby, než si najde jiné bydlení. Dcera měla otcovské babičce sdělit, že má zákaz s otcem mluvit. Studium dcery otec popsal jako „s problémy“, otec na ni nestačí dohlížet, matka to moc nedělá, občas vypomáhala jeho matka (otcovská babička). Sdělil, že bude žádat o střídavou péči.

Dne **6. 5. 2015** se na OSPOD dostavila matka za účelem podání vysvětlení k události vykázaní, jakož i k soudnímu řízení. Dle matky fyzické napadání trvá dva roky (nikdy však v důsledku něj nebyla v pracovní neschopnosti, měla jen modřiny nebo bolesti končetiny), vedle toho na ni manžel útočil i verbálně a obviňoval ji (i SMS zprávami, e-maily). Není-li dcera doma, raději se v domácnosti nezdržuje. Dcera měla být dříve některým útokům přítomna, poslednímu incidentu však nebyla. Agresivitu, především verbální, otec projevuje i vůči dceři; měl ji např. hodit na postel a zmínila i úder rukou, když jednou vstoupila do hádky rodičů. Matka manželovo násilí nikdy nehlásila ani nenavštěvovala lékaře, svěřovala se pouze kamarádce nebo kolegyním. Z lékařského nálezu z předmětného dne vyplývá, že měla mírný otok vnitřního kotníku. Mají s otcem rozdílné výchovné názory (dcera kamarádí se staršími chlapci, což by otec nejraději striktně zakázal, matka však s dcerou o tom spíše hovoří, chce mít její důvěru). Matka navštívila organizaci S. (centrum krizové intervence a intervenční centrum) za účelem konzultace. Během vykázaní ji manžel nijak nekontaktoval, dcera se o kontakt pokusila, otec neodpověděl. OSPOD se dotazoval, zda bude matka v soudním řízení právně zastoupena a upozornil, že dcera může být svěřena i do společné péče, pokud spolu rodiče žijí v jedné domácnosti. OSPOD matku poučil o rodičovské odpovědnosti, možných opatřeních ve výchově a jiných krocích OSPOD, o povinnostech rodičů vůči OSPOD, o nahlížení do spisové dokumentace.

Dne **6. 5. 2015** OSPOD rovněž podal zprávu soudu, v níž objektivně shrnul události týkající se domácího násilí; uvedl, co OSPOD sdělil otec, co matka (i to, že vyhledala spolupráci organizace Spirála), a rovněž uvedl skutečnost, že Adéla nebyla události přítomna. OSPOD ve zprávě dále konstatoval, že dívka vyslovila přání zůstat v péči matky. Zpráva obsahuje i námitky otce ohledně nedostatečného dohlížení matky na dceru. OSPOD uzavřel, že: *„... s ohledem na přání nezl. Adély, která je ve věku, kdy je schopna vyjádřit své potřeby a přání, OSPOD navrhuje, aby byla nezl. pro dobu před rozvodem a po rozvodu rodičů svěřena do péče matky a otci bylo stanoveno výživné, jehož výši ponecháme na úvaze soudu.“*

Dne **7. 5. 2015** proběhlo u Okresního soudu v Ústí nad Labem soudní jednání, které však soud záhy odročil z důvodu, že nebyl podán návrh na rozvod manželství.

Na **začátku června 2015** (dopis datován k 1. 6. 2015) podal otec na činnost sociální pracovnice Bc. Aleny Vlkové stížnost a požadoval *„důsledné prošetření celé záležitosti a vyloučení pracovnice OSPOD z procesu, kdy byla určena jako zástupce nezletilé Adély... a kdy její neprofesionalita a podjatost není rozhodně v zájmu dítěte“*.

Dne **16. 6. 2015** proběhlo ve věci odročené soudní jednání.⁵ V úvodu protokolu soud konstatoval, že *„právní zástupce matky uvádí, že dcera projevila přání být svěřena do střídavé péče obou rodičů a matka bude její přání respektovat“*. Matka dodala, že možným řešením by byla společná péče do rozvodu, pro dobu po rozvodu

⁵ sp. zn. 17 Nc 25/2015

potom péče střídává s tím, že navrhla týdenní intervaly. Dcera by takový systém akceptovala, zná to již od nevlastní sestry (otec již v přibližně týdenních intervalech jednu dceru vychovával a podle jeho slov je již na takový systém zvyklý). Matka opět vypovídala o fyzickém napadání, otec o „*strkanicích a hádkách*“. Soud vyslechl i Adélu, která sdělila, že by chtěla střídavou péči, má oba rodiče stejně ráda. Soud tedy v závěru jednání schválil dohodu rodičů o společné péči bez stanovení výživného a pro dobu po rozvodu dohodu o střídavé péči s týdenními intervaly s určením výživného otci ve výši 1.500,- Kč měsíčně. OSPOD jako kolizní opatrovník navrhl dohodu rodičů schválit.

Dne 9. 7. 2015 vedoucí odboru sociálních věcí Ing. Ivana Šťastná vyřídila stížnost otce tak, že se vyjádřila k jeho námitkám. Vysvětlila, že se OSPOD nemůže vyjadřovat k vykázání policií, popsala pohovor sociální pracovnice s Adélou, chování sociální pracovnice před soudním jednáním i během něj a stížnost v závěru shledala jako neoprávněnou.

Dne 22. 7. 2015 otec podal „*odvolání proti neoprávněnosti stížnosti na A. Vlkovou – pracovníci OSPOD*“. Podstatou odvolání je obhajoba jeho osoby; z textu je citelné, že stěžovatel byl událostí vykázání velmi dotčen, cítil se dehonestován a nesouhlasil s tím, že OSPOD soudu předal vyjádření, ve kterém Adéla uvedla, že „*se otce bojí a že chce žít s matkou*“. Otec tvrdil, že informace o tom, že se ho dcera bojí, zazněla z úst OSPOD i u soudu, což on velmi těžce nese (i jeho právní zástupce se ho měl ptát, proč se ho dcera bojí). S tvrzením kategoricky nesouhlasil, velmi ho urazilo a hodlá z něj vyvodit právní důsledky. Uvedl, že proti manželce je nyní vedeno trestní stíhání pro křivé obvinění. Zprávu OSPOD, která uvedená tvrzení obsahuje, zhodnotil jako „*tendenční... založenou na nesprávně vytěžených a vyhodnocených informacích*“. Otec OSPOD vytkl, že „*na základě křivého obvinění a lži ze strany manželky je schopen navrhnout svěřeni dítěte do její péče*“.

C - Hodnocení věci ochránkyní

Před samotným hodnocením upozorňuji, že činnost OSPOD posuzuji z pohledu *nejlepšího zájmu dítěte*, tedy v rozměrech nejvyšší kategorie a nejdůležitějšího hlediska posuzování jakékoli otázky týkající se dětí. V různém kontextu a různé podobě (zájem, blaho či prospěch dítěte) je tento termín užíván řadou právních předpisů: čl. 3 bodem 1 Úmluvy o právech dítěte,⁶ § 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁷ či široce občanským zákoníkem.⁸ Termín hojně používá i soudní judikatura v čele s Ústavním soudem.⁹ Podat definici tohoto pojmu není jednoduché ani žádoucí, jelikož jeho náplň je v každém individuálním případě natolik specifická, že snaha o přesné vymezení by vedla spíše k jeho zjednodušení a riziku, že nebude vždy plně respektována zvláštnost situace toho kterého dítěte.¹⁰

⁶ sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o přijetí Úmluvy o právech dítěte

⁷ zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁸ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁹ viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 554/04, ze dne 11. 5. 2005 (N 106/37 SbNU 397), sp. zn. II. ÚS 363/03, ze dne 20. 1. 2005 (N 12/36 SbNU 133), nebo sp. zn. IV. ÚS 695/2000, ze dne 19. 4. 2001 (N 66/22 SbNU 83)

¹⁰ Povinnost vyhodnocovat zájem dítěte ve světle konkrétních okolností vyslovuje Ústavní soud opakovaně (viz např. nález sp. zn. I. ÚS 1506/13, ze dne 30. 5. 2014, či usnesení sp. zn. I. ÚS 873/15, ze dne 5. 8. 2015).

Na úvod rovněž upozorňuji, že zájem dítěte posuzuji, jsem-li o to požádána, z hledisek objektivních, nikoli z pouhého subjektivního hodnocení výhodnosti, či naopak nevýhodnosti pozice toho kterého z obou rodičů.

C.1 Objektivita činnosti OSPOD

Požadavek na objektivitu činnosti OSPOD má svůj projev především v zásadě rovného postavení občanů před orgány veřejné správy, z níž lze a contrario dovodit i princip nestrannosti státního orgánu k oběma stranám. Na úrovni právních předpisů je řeč o čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a § 7 správního řádu.¹¹ Konkrétní záruku nestranného postupu OSPOD představuje § 14 správního řádu upravující podmínky a důvody vyloučení úředních osob pro podjatost.

Úřední osoba je podjatá, pokud je možné důvodně předpokládat, že má s ohledem na svůj poměr k věci (tj. k předmětu řízení), k účastníkům nebo jejich zástupcům zájem na výsledku řízení, pro který lze pochybovat o její nepodjatosti. K vyloučení oprávněné úřední osoby přitom zcela postačí, aby existovaly pouhé důvodné pochybnosti o její nepodjatosti, které nemusejí být spolehlivě prokázány.

Z výše popsaných zjištění jsem nedospěla k závěru, že by v případě sociální pracovnice Bc. Aleny Vlkové nastaly byť jen důvodné pochybnosti o objektivním přístupu k případu, a to ať již co se týká jednotlivých úkonů sociálně-právní ochrany (rozhovory s rodiči nebo s Adélou) nebo výkonu kolizního opatrovnictví.

Mnohdy namítaná neobjektivní, tendenční, podjatá či rodiči jinak obdobně hodnocená činnost OSPOD může vyplývat z přesvědčení rodiče, že státní orgán by měl pomáhat především jemu. Veškerá činnost OSPOD by však měla být vedena právě hlediskem nejlepšího zájmu dítěte. Při řešení neurovnaných rodinných poměrů tak OSPOD posuzují mnohdy konflikt mezi zájmem dítěte a zájmem rodičů či jednoho z nich. Primárním cílem při rozhodování v jakékoliv věci, jež se týká dítěte, by samozřejmě mělo být nalezení řešení, jež bude respektovat zájem dítěte a bude v souladu, popř. v co nejmenší možné míře zasáhne do zájmů rodičů či jednoho z nich. Pokud ale takový soulad není možné nalézt, měl by být zájem dítěte nadřazen nad jejich zájmy; tento princip potvrzuje i judikatura Evropského soudu pro lidská práva.¹² To stejné lze konstatovat k výkonu opatrovnické funkce, kdy často dochází k tomu, že stanovisko opatrovníka je odlišné od procesního zájmu jednoho z rodičů. Rozdílné stanovisko kolizního opatrovníka však samo o sobě nelze považovat za nesprávný úřední postup; takový postup potvrdil i Nejvyšší soud.¹³

¹¹ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹² Např. rozsudek ESLP ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku ze dne 6. 7. 2010, č. 41615/07 (rodiči nemůže být umožněno, aby uplatňoval vůči dítěti opatření, která by poškodila zdraví dítěte nebo jeho vývoj).

¹³ Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 1503/2003, ze dne 25.11.2003, konstatoval, že: „zákon nestanoví – stejně jako je tomu u zástupců účastníků řízení na základě zákona nebo plné moci – jako předpoklad pro výkon funkce, aby opatrovník účastníka řízení byl nepodjatý vůči ostatním účastníkům. Takový požadavek by ostatně byl absurdní, neboť je zřejmé, že opatrovník při zastupování účastníka se za řízení může dostat a zpravidla také dostává do střetu s jinými účastníky řízení, jejichž zájmy a postoje za řízení jsou odlišné od zájmů jím zastupovaného účastníka řízení. Jestliže opatrovník účastníka řízení vystupuje za řízení ‚podjatě‘ vůči ostatním účastníkům řízení, nelze z tohoto úspěšně dovozovat, že by účastníka řízení nezastupoval řádně.“

Prostá skutečnost, že úřad nepostupuje dle představ rodiče, proto automaticky neznačí jeho neobjektivní, tendenční, podjatou či jinak obdobně hodnocenou činnost.

Správní orgán musí dbát na to, aby přijaté řešení situace odpovídalo okolnostem daného případu; jde o jednu ze základních zásad činnosti správních orgánů (zásada individuálního posouzení věci).¹⁴ OSPOD po kritické události vyslechl obě strany, včetně dívky, a poté v roli kolizního opatrovníka zohlednil mimo jiné přání dítěte a navrhl soudu svěření Adély do péče matky (na základě předchozího rozhovoru Adély se sociální pracovníci). Tímto postupem OSPOD s ohledem realizoval participační právo dítěte (právo dítěte být slyšeno a vyjadřovat se k věci, které se ho týkají s tím, že takovému vyjádření je, s ohledem na jeho věk a vyspělost, věnována náležitá pozornost).¹⁵ Opět tedy opakuji, že **skutečnost, že návrh OSPOD otce nepříjemně překvapil, a priori neznamená, že kolizní opatrovník jednal v nesouladu s okolnostmi daného případu.**

Nutno dodat, že v řízení o úpravě poměrů je dítě vždy zastoupeno kolizním opatrovníkem (zpravidla OSPOD), který je při výkonu kolizního opatrovnictví povinen soud informovat nejen o všech podstatných skutečnostech, jež by mohly mít vliv na rozhodování soudu o poměrech dítěte, měl by rovněž formulovat své návrhy, včetně návrhů zatímních. **Kolizní opatrovník tedy musí v prvé řadě zjistit a ujasnit si, co je v zájmu nezletilého dítěte, a tento zájem pak v řízení aktivně prosazovat a chránit.**¹⁶

Stěžovatel ve své stížnosti adresované OSPOD uvedl, že jako problematickou lze činnost OSPOD vidět v situaci, kdy nemá „*dostatečnou znalost věci, ale i názorů a stanovisek dítěte tak, aby mohl co nejlépe naplnit zájem dítěte... zaměňuje svůj vlastní pohled na věc, chybí mu kvalifikace a zkušenosti potřebné pro zastupování dítěte v případech, které vyžadují odborné znalosti, není v řízení při hájení práv dítěte aktivní či je nečinný úplně...*“, přičemž odkázal na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. II. ÚS 485/10 (N 82/57 SbNU 93). Stěžovatel později v „odvolání“ proti vyřízení stížnosti zhodnotil zprávu OSPOD pro soud, která měla nepravdivá tvrzení o strachu dcery z otce obsahovat, jako „*tendenční... založenou na nesprávně vytěžených a vyhodnocených informacích*“.

Krom toho, že neshledávám citovaný judikát jako přílehlavý k případu nezletilé Adély, mám za to, že **OSPOD měl v případě dostatečnou znalost věci, byl dobře obeznámen s názorem dítěte, a tyto skutečnosti soudu ve své zprávě objektivně podal.**

Emoční „třecí plochu“ v případě představuje skutečnost, že sociální pracovníce měla u soudu vypovědět (a podat soudu písemné stanovisko), že se dcera svého otce bojí. Zpráva OSPOD pro soud však takový výrok neobsahuje a i protokol o soudním

¹⁴ ustanovení § 2 odst. 4 správního řádu

¹⁵ Uvedené právo je výslovně zakotveno čl. 12 Úmluvy o právech dítěte, čl. 6 Úmluvy o styku s dětmi, čl. 24 Listiny základních práv a svobod Evropské unie, na vnitrostátní úrovni ho lze hledat především v § 867 občanského zákoníku a v § 8 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁶ Z důvodové zprávy k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, ve znění pozdějších předpisů: „*Vzhledem ke specifickému postavení kolizního opatrovníka je naprosto nezbytné, aby jednal za dítě se znalostí věci, okolností, názorů, stanovisek atd., jinak řečeno, tento opatrovník nemá jen obecně při svém jednání brát zřetel na zájem dítěte, ale je povinen nejprve zjistit, co ve skutečnosti zájmem dítěte je, jak nejlépe by bylo možné zájem dítěte naplnit.*“

jednání je stejných či jakkoli obdobných vyjádření sociální pracovnice prost. Sociální pracovnice k věci uvedla, že *soudce* během jednání konstatoval, že ze zprávy OSPOD vyplývá strach Adély z otce. Ohledně výroku, který otce velmi urazil, proto usuzují, že stěžovatel zřejmě mylně interpretoval jeho původce.

Co se týká otcem namítané přítomnosti Adély u soudního jednání, ač rozumím jeho obavě o psychiku dcery, musím poukázat na již výše zmíněné participační právo dítěte. Přičemž nejde jen o právo dítěte **vyjádřit se** k věci, která se ho týká, ale podle Evropské úmluvy o výkonu práv dětí¹⁷ i o to, aby se dítě mohlo **účastnit soudních řízení**, která se ho týkají. Nejistila jsem, že by Adéla byla k účasti u soudu nucena. Rovněž musím uvést na pravou míru, že se nejednalo o požadavek OSPOD, nýbrž soudu. Pokud by však Adéla nechtěla být účastna soudního jednání, bylo by namístě, aby tento její postoj OSPOD coby kolizní opatrovník soudu tlumočil.

C.2 Vyřízení stížnosti otce

Co se týká **věcného vyřízení** stížnosti, platí poměrně stručná pravidla § 175 odst. 4 (druhá věta) správního řádu, tedy že: „*správní orgán je povinen prošetřit skutečnosti ve stížnosti uvedené. Považuje-li to za vhodné, vyslechne stěžovatele, osoby, proti nimž stížnost směřuje, popřípadě další osoby, které mohou přispět k objasnění věci.*“ V tomto ohledu mám stížnost otce za řádně vyřízenou. Stížnost byla rovněž vyřízena v zákonné lhůtě.¹⁸

Z **hlediska formálního** je třeba podání otce proti činnosti OSPOD sice považovat za stížnost podle § 175 správního řádu, současně však obsahující **námítku podjatosti**¹⁹ ve smyslu § 14 správního řádu. Zatímco vyřízení stížnosti dle § 175 správního řádu nemá jasně danou formu (a zpravidla se tak v praxi děje neformálním vysvětlujícím dopisem), o námitce podjatosti musí **rozhodnout usnesením**, na jehož formu již zákon klade striktní podmínky, neboť může mít další právní důsledky.²⁰

OSPOD se při vyřizování stížnosti zjevně řídil pouze procesním postupem dle § 175 správního řádu (ačkoli tak ve vyřízení stížnosti není explicitně uvedeno) a námitku podjatosti a formální proces jejího vyřízení zcela pominul. Přitom se nabízela poměrně jednoduchá forma, jak k podání přistoupit; řádné vypořádání všech bodů stížnosti mohl úřad učinit v **rámci odůvodnění** usnesení o námitce podjatosti. Jinak by mu nezbývalo než vyhotovit dvě písemnosti samostatně – usnesení o námitce podle § 14 správního řádu a dopis, kterým by vyřídil stížnost dle § 175 správního řádu.

Z hlediska formálního musím podrobit kritice i další skutečnost. Ze zjištění totiž plyne, že OSPOD již nijak nereagoval na podání otce nazvané „*odvolání proti neoprávněnosti stížnosti na A. Vlkovou – pracovníci OSPOD*“. Odvolání je sice přípustné pouze proti rozhodnutí správního orgánu, a mohlo by se tedy zdát, že nečinnost OSPOD vůči „odvolání“ byla v pořádku. Jsem však přesvědčena,

¹⁷ Sdělení MZV č. 54/2001 Sb. m. s., kterým se vyhláší Evropská úmluva o výkonu práv dětí.

¹⁸ „*Stížnost musí být vyřízena do 60 dnů ode dne jejího doručení správnímu orgánu příslušnému k jejímu vyřízení. O vyřízení stížnosti musí být stěžovatel v této lhůtě vyrozuměn.*“ (§ 175 odst. 5 správního řádu)

¹⁹ Pominu-li úvodní námítky otce proti „*neobjektivnímu přístupu*“ a „*tendenční zaujatosti*“, přímo v textu stížnosti se objevuje „*požadují vyloučení pracovnice... kdy její neprofesionalita a podjatost není rozhodně v zájmu dítěte*“.

²⁰ ustanovení § 14 odst. 2 věta třetí v souvislosti s § 68 a násl. a § 76 odst. 5 správního řádu

že OSPOD měl „odvolání“ posoudit podle jeho obsahu, nikoli názvu (§ 37 odst. 1 věta druhá správního řádu), čímž by se dostal do rámce § 175 odst. 7 správního řádu.²¹ **Potom bych považovala za žádoucí, aby OSPOD stěžovatele poučil o možnosti požádat nadřízený správní orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti, případně podání rovnou přeposlal na krajský úřad.**²²

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Magistrát města Ústí nad Labem **dopustil pochybení** spočívajícího v tom, že:

- se v podání otce procesně správně nevypořádal s námitkou podjatosti,
- poté, co otec brojil proti vyřízení stížnosti, ho nepoučil o možnosti požádat nadřízený správní orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti, případně podání rovnou nepřeposlal na krajský úřad.

Považuji za důležité zdůraznit, že co se týká objektivitu v činnosti Magistrátu města Ústí nad Labem při výkonu sociálně-právní ochrany a kolizního opatrovnictví nezletilé Adély, neshledávám pochybení.

Zprávu o šetření zasílám primátorce statutárního města Ústí nad Labem Ing. Věře Nechybové a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

²¹ „Má-li stěžovatel za to, že stížnost, kterou podal u příslušného správního orgánu, nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený správní orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti.“

²² srov. základní zásady činnosti správních orgánů dle § 4 odst. 1 a 2 správního řádu